দেৱ সংগীত (অসমীয়া)
প্ৰথম বৰ্ষ (দ্বিতীয় প্ৰথম খণ্ড)
(SENIOR DIPLOMA)

মুঠ নম্বৰ — ১৫০
শাস্ত্ৰ (Theory) — ৫০

শাস্ত্ৰ (Theory)

① ৰাগ, সংগীত, আন্দোলন, ধ্বনি, নাদ, স্বৰ, সপ্তক, আৰোহ, অৱৰোহ, বাদী, সমবাদী, লয়, মাত্ৰা, বিভাগ, তালি আৰু খালি।

② পাঠ্যক্ৰমত নিৰ্দ্ধাৰিত ৰাগৰ বৰ্ণনা।

③ ৰাগ প্ৰধান গীত, ভজন, ঝুমুৰা, প্ৰাদেশিক - লোকসংগীত, দেশপ্ৰেমীক গীত, দেৱ সংগীত, স্বৰ মালিকা, সৰগম, জ্যোতি সংগীত আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত।

④ ভাতখণ্ডে আৰু বিষ্ণু দিগম্বৰ স্বৰলিপি পদ্ধতিৰ জ্ঞান।

⑤ পণ্ডিত বিষ্ণু নাৰায়ণ ভাতখণ্ডে আৰু জ্যোতি-প্ৰসাদ আগৰৱালাৰ জীৱন বৃত্তান্ত।

⑥ ৰাগ চিনাক্তকৰণৰ ক্ষমতা।

Camlin Page
Date / /

① **ৰাগঃ—** মানৰ হৃদয়ক মনোৰঞ্জন প্ৰদান কৰিব পৰা নিয়মাধীন স্বৰ সমষ্টিক ৰাগ বোলে ।
যেনেঃ— ইমন বা য়মন, বিলাৱল ইত্যাদি ।

সংগীতঃ— গীত, বাদ্য, নৃত্য এই তিনিওকলাৰ পাৰস্পৰিক সমন্বয়ক সংগীত বোলে ।
যেনে— ভজন, খ্যাল ।
সংগীত দুই প্ৰকাৰৰ — ① মাৰ্গীয় সংগীত
② দেশীয় সংগীত

① **মাৰ্গীয় সংগীতঃ—** মাৰ্গ দৰ্শন বা ঋষি মুনি সকলে ঈশ্বৰক উপাসনা অথবা পূজা অৰ্চনা কৰিবৰ বাবে পৰিবেশন কৰা গীতক মাৰ্গীয় সংগীত বুলি কোৱা হয় ।

② **দেশীয় সংগীতঃ—** যিবিলাক সংগীত জনসাধাৰণৰ মনোৰঞ্জনৰ হেতুকে পৰিস্থিতিৰ লগত খাপ খুৱাই লিখি গোৱা গীত যত বিভিন্ন ৰসৰ সৃষ্টি হয় সেইবিলাক গীতক দেশীয় সংগীত বুলি কোৱা হয় ।

আন্দোলনঃ— স্বৰৰ কম্পনক আন্দোলন বোলে ।
আন্দোলন দুই প্ৰকাৰৰ — ① নিয়মিত বা অনিয়মিত
② স্থিৰ বা অস্থিৰ ।

ধ্বনিঃ— আমি কাণেৰে যিবোৰ শুনিবলৈ পাওঁ সেই সকলোবিলাকেই হৈছে ধ্বনি ।

নাদঃ— নাদ শব্দৰ অৰ্থ হৈছে ধ্বনি । আমি যাক শুনিবলৈ পাওঁ সেই সকলোবিলাকেই হৈছে ধ্বনি । ইয়াৰ ভিতৰত যেনেবিধ ধ্বনিহে সংগীতৰ বাবে উপযোগী যি শ্ৰুতিমধুৰ বা শুনিবলৈ শুৱলা । সেই

শ্ৰুতিমধুৰ ধ্বনিকে সংগীতৰ উপযোগী নাদ বুলি কোৱা হয়। নাদ দুই প্ৰকাৰৰ —

① আহত নাদ।

② অনাহত নাদ।

① **আহত নাদঃ—** যি নাদ কোনো বস্তুৰ সংঘৰ্ষৰ ফলত উৎপন্ন হয় তাক আহত নাদ বোলে। এই শ্ৰেণীৰ নাদ দুই প্ৰকাৰৰ যেনে

① সাধাৰণতে উৎপন্ন হোৱা ধ্বনি বা নাদ আৰু

② শ্ৰুতিমধুৰ ধ্বনি বা নাদ

সাধাৰণতে উৎপন্ন হোৱা ধ্বনি বা নাদ হ'ল কেঁচুৱাৰ কান্দোন, কোলাহল, ওপৰৰ পৰা বস্তু পৰা।

শ্ৰুতিমধুৰ ধ্বনি বা নাদ যেনে হাৰ্মনিয়াম তানপুৰা আদি ঝংকাৰ।

② **অনাহত নাদঃ—** যি নাদ কোনো বস্তুৰ সংঘৰ্ষৰ ফলত উৎপন্ন নহয় সংঘৰ্ষৰ বিনে উৎপন্ন হোৱা নাদৰ এই পাৰ্থিব জগতৰ লগত কোনো সম্বন্ধ নাই তাক অনাহত নাদ বোলে।

এই অনাহত নাদৰ বলতেই প্ৰাচীন ঋষি মুনি সকলে ঈশ্বৰক উপাসনা কৰিছিল সেইহে ইয়াক মুক্তিদায়ক বুলি কোৱা হয়।

স্বৰঃ— ২২ টা শ্ৰুতিৰ দ্বাৰা উৎপন্ন হোৱা শ্ৰুতিমধুৰ ধ্বনি বা নাদ যাৰ দ্বাৰা গোৱা বজোৱা যায় তাকে স্বৰ বুলি কোৱা হয়

স্বৰ দুই প্ৰকাৰৰ — ① শুদ্ধ স্বৰ
② বিকৃত স্বৰ

① **শুদ্ধ স্বৰঃ—** সা, ৰে, গা, মা, পা, ধা, নি

Camlin Page
Date / /

② বিকৃত স্বৰঃ— বিকৃত স্বৰক দুটা ভাগত ভাগ কৰা হৈছে — ① কোমল স্বৰ
② তীব্ৰ স্বৰ

① কোমল স্বৰঃ— কোমল স্বৰ চাৰিটা । ৰে, গা, ধা আৰু নি ।

② তীব্ৰ স্বৰঃ— তীব্ৰ স্বৰ এটা, মা ।

সপ্তকঃ— সপ্তকৰ অৰ্থ হ'ল সাত । অৰ্থাৎ সা, ৰে, গা, মা, পা, ধা, নি এই স্বৰ সমষ্টিকে সপ্তক বোলে ।

সপ্তক তিনি প্ৰকাৰৰ — ① মন্দ্ৰ সপ্তক
② মধ্য সপ্তক
③ তাৰ সপ্তক

① মন্দ্ৰ সপ্তকঃ— এই সপ্তকৰ স্বৰৰ স্থান হাৰমনিয়ামত বাওঁফালে অৱস্থিত আৰু ইয়াৰ স্বৰ বিলাকৰ তলত এটাকৈ বিন্দু থাকে ।

যেনেঃ— ৰে়, গা়, মা় ইত্যাদি ।

② মধ্য সপ্তকঃ— এই সপ্তকৰ স্বৰ স্থান হাৰমনিয়ামত মাজভাগত অৱস্থিত আৰু ইয়াৰ কোনো চিন নাথাকে ।

যেনেঃ— সা, ৰে, গা ইত্যাদি ।

③ তাৰ সপ্তকঃ— এই সপ্তকৰ স্বৰ স্থান হাৰমনিয়ামত সোঁফালে অৱস্থিত আৰু ইয়াৰ স্বৰ বিলাকৰ ওপৰত এটাকৈ বিন্দু থাকে ।

যেনেঃ— সাং, ৰেং, গাং, মাং, পাং ইত্যাদি
(হিন্দুস্থানী সংগীত অনুসৰি)

আৰোহঃ— ষড়জ অৰ্থাৎ (সা) ৰ পৰা ক্ৰমে ওপৰলৈ উঠি যোৱাকে আৰোহন বোলে।

যেনে:— সা, ৰে, গা, মা, পা, ধা, নি

অৱৰোহঃ— নিষাদ (নি) ৰ পৰা ক্ৰমে তললৈ নামি অহাকে অৱৰোহন বোলে।

যেনে:— সাঁ নি, ধা, পা, মা, গা ৰে, সা।

বাদী স্বৰঃ— ৰাগত ব্যৱহাৰ হোৱা স্বৰসমূহৰ ভিতৰত যি স্বৰ ৰাগত অধিক ব্যৱহাৰ হয়, তাকে বাদী স্বৰ বোলে।

সমবাদী স্বৰঃ— ৰাগত ব্যৱহাৰ হোৱা স্বৰসমূহৰ ভিতৰত যি স্বৰ ৰাগত বাদী স্বৰতকৈ কম কিন্তু অন্যবিলাক স্বৰতকৈ বেছি ব্যৱহাৰ হয় তাকে সমবাদী স্বৰ বোলে।

লয়ঃ— সময়ৰ সমান অংশৰ গতিক লয় বোলে। লয় তিনি প্ৰকাৰৰ — ① বিলম্বিত লয়।
② মধ্য লয়।
③ দ্ৰুত লয়।

① বিলম্বিত লয়ঃ— যি লয় খুব ধীৰ গতিৰে বা লাহে লাহে গোৱা বজোৱা হয় তাক বিলম্বিত লয় বোলে।

② মধ্য লয়ঃ— যি লয় বিলম্বিত আৰু দ্ৰুত লয়ৰ মাজৰ অৰ্থাৎ যি লয় বিলম্বিতো নহয় দ্ৰুতও নহয় তাৰ মাজত গোৱা বজোৱা লয়ক মধ্য লয় বোলে।

৩) দ্ৰুত লয়ঃ— যি লয় দ্ৰুত গতিত জোৰা বা বজোৰা হয় তাক দ্ৰুত লয় বোলে ।

মাত্ৰাঃ— তাল পৰিমাপৰ একক সংখ্যাকে মাত্ৰা বোলে । কেইবাটাও মাত্ৰা লগ লাগি একোটা তাল হয় ।

যেনেঃ— কহাৰবা তাল ।

বিভাগঃ— তালক সৰু বৰ কিছুমান ভাগত ভগোৱা থাকে । এই ভাগবোৰক বিভাগ বোলে । যেনে – ঝাপতালত ক্ৰমে ২, ৩, ২, ৩ মাত্ৰাৰে চাৰিটা বিভাগ থাকে ।

তালিঃ— সমৰ পাছত হাতে তালি দিব লগা হয় তাক 'তালি' বোলে ।

যেনেঃ— দুন্নী, তিন্নী আদি ।

খালীঃ— তালৰ যি স্থানত তালৰ পৰিবৰ্তে হাত আঁতৰাই তালৰ ছন্দ অক্ষুন্ন ৰাখি মাত্ৰা প্ৰদৰ্শন কৰা হয় তাক খালি বোলে । ইয়াৰ চিহ্ন 0 ।

Camlin Page
Date / /

② পাঠ্যক্ৰমত নিৰ্দ্ধাৰিত ৰাগৰ বৰ্ণনা :—

① **ভূপালী :—** ঠাট – কল্যাণ, স্বৰ ব্যৱহাৰ – সকলো বিলাক স্বৰ শুদ্ধ, জাতি – ঔড়ৱ – ঔড়ৱ, বাদী স্বৰ গা, সমবাদী স্বৰ – ধা, বৰ্জিত স্বৰ – মা আৰু নি, ন্যাস স্বৰ – ৰে, গা, পা, প্ৰকৃতি – শান্ত সমপ্ৰকৃতি ৰাগ – দেশকাৰ, গোৱা বজোৱাৰ সময় ৰাতিৰ প্ৰথম প্ৰহৰ।

ৰাগৰ বিশ্লেষণ :— এই ৰাগ পূৰ্বাঙ্গবাদী ৰাগৰ অন্তৰ্গত এই ৰাগ গোৱাৰ সময়ত দেশকাৰ উপৰিও – শুদ্ধ কল্যাণ আদি ৰাগৰ সৈতে সংমিশ্ৰণ হোৱাৰ সম্ভাৱনা দেখা যায়, সেয়ে এই ৰাগত আলাপ বা স্বৰ বিস্তাৰৰ সময়ত অতি সাৱধানতা অৱলম্বন কৰা নিতান্ত প্ৰয়োজন। বিশেষকৈ উত্তৰাংগ ৰাগত স্বৰ বাৰে বাৰে ব্যৱহাৰ কৰিলে অথবা বিশ্ৰান্তি কৰিলে দেশকাৰ ৰাগৰ ছাঁ আহি পৰে।

ৰাগ ভূপালীত বড়া খ্যাল, ছোটাখ্যাল ধ্ৰুপদ, ধামাৰ, তৰানা আদি গোৱা হয়। এই ৰাগ অতি গম্ভীৰ আৰু লোকপ্ৰিয় ৰাগ।

আৰোহণ :— সা, ৰে গা, পা, ধা সাঁ
অৱৰোহণ :— সাঁ ধা, পা, গা, ৰে সা।
মুখ্যাংগ :— গা ৰে, সা ৰে সা ধ়া, সা ৰে গা পা গা, ধা পা গা ৰে সা।

② **কাফী :—** ঠাট – কাফী, স্বৰ ব্যৱহাৰ – 'গা' আৰু 'নি' বাকী স্বৰ শুদ্ধ, জাতি – সম্পূৰ্ণ – সম্পূৰ্ণ, বাদী স্বৰ – পা, সমবাদী স্বৰ – সা, বৰ্জিত স্বৰ – নাই, ন্যাস স্বৰ – ৰে, গা, মা আৰু পা, সমপ্ৰকৃতি ৰাগ – নাই, গোৱা

বজোৱাৰ সময় - সাজৰাতি।

ৰাগৰ বিশেষত্ব :— এই ৰাগ পূৰ্বাঙ্গবাদী ৰাগৰ অন্তৰ্গত। পৰিবেশনৰ সময়ত সাসা, ৰেৰে, গাগা, মামা, পা এই স্বৰ সংগতি বাৰে বাৰে প্ৰদৰ্শন কৰা যায়। এই ৰাগত হোলী, ঠুমৰী, গজল, কাৱালী আদি গোৱা যায়। বড়খ্যাল, ধমাৰ এই ৰাগত কম গোৱা শুনা যায়। এই ৰাগ অতি লোকপ্ৰিয়। ইয়াৰ স্বৰ বিস্তাৰত কোমল গা - নি ৰ উপৰিও শুদ্ধ 'গা' 'নি' ও ব্যৱহাৰ কৰি গোৱা হয়।

আৰোহন :— সা ৰে, গা মা, পা, ধা নি সাঁ।
অৱৰোহন :— সাঁনিধা, পা, মাগা, ৰেসা।
মুখ্যাংগ :— সাসা, ৰেৰে, গাগা, মামা, পা।

(৩) ভৈৰৱ :— ঠাট - ভৈৰৱ, স্বৰৰ ব্যৱহাৰ - ৰে, ধা, বাকী স্বৰ শুদ্ধ। জাতি - সম্পূৰ্ণ - সম্পূৰ্ণ, বাদী স্বৰ - ধা সমবাদী স্বৰ - ৰে, বৰ্জিত স্বৰ - নাই, যদিও আৰোহনত ৰে স্বৰ অল্পত্ব হয়। ন্যাস স্বৰ - ৰে, মা, পা, ধা, প্ৰকৃতি - শান্ত, সমপ্ৰকৃতি - ৰাগ - ৰামকলি আৰু কালিংগড়া। গোৱা বজোৱাৰ সময় - ৰাতিপুৱা। এই ৰাগ প্ৰাতঃকালীন সন্ধি - প্ৰকাশ ৰাগ। এই ৰাগৰ গায়ন বাদনৰ আৰোহনত ৰে আৰু ধা স্বৰৰ ওপৰত বেছি নিৰ্ভৰশীল।

ৰাগৰ বিশেষত্ব :— ইয়াৰ আৰোহনত ৰে স্বৰৰ অল্পত্ব হয়, অৰ্থাৎ আৰোহনত ৰে স্বৰ থকা স্বত্বেও গোৱা বজোৱাৰ সময়ত ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা নাযায়। সেয়ে গোৱা বজোৱাৰ সময়ত সাৰেগামাপা ধা নি সাঁ ৰ পৰিবৰ্তে 'নিসাগামাপাধানিসাঁ' এইদৰে

গোৱা বৰ্জোৱা হয় ।

আৰোহী তানৰ সময়ত বা আলাপত সা ৰে ৰে সা ।

'নিসাগা' মাইবা গামাধা পা, মাগা ৰে সা এইদৰে গোৱা বৰ্জোৱা হয় । এই ৰাগ উত্তৰাংগবাদী ৰাগৰ অন্তৰ্গত । এই ৰাগৰ

আৰোহন :— সা ৰে গা মা, পা ধা নি র্সা

অৱৰোহন :— র্সা নি ধা, পা মা গা, ৰে সা

ন্যাস :— সা, গামা, পা, ধাপা

3. **ৰাগ প্ৰধান গীতঃ**— যি বোৰ গীত নিৰ্দিষ্ট কোনো ৰাগৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সুৰাৰোপিত কৰি লিখা বা উপাৰ কৰা হয় সেইবোৰ গীতক ৰাগ প্ৰধান গীত বুলি কোৱা হয়।

যেনে:— বিলাৱল ৰাগত ড° ভূপেন হাজৰিকাই লিখা আৰু সুৰ কৰা মেঘ্ৰ আকাশৰে গীতটি।

ভজন:— যি গীত বা গায়নৰ দ্বাৰা ঈশ্বৰৰ বা ভগৱানৰ গুণ গৰিমাৰ কথা উল্লেখ কৰি বা বৰ্ণনা কৰি গোৱা হয় সেই শ্ৰেণীৰ গীতক 'ভজন' বোলে। ভজনৰ অৰ্থ বন্দনা অৰ্থাৎ ভক্তি সহকাৰে ঈশ্বৰক আৰাধনা কৰা বা স্তুতি কৰা। ভজন বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ হ'ব পাৰে কৃষ্ণ ভজন, শিৱ ভজন ইত্যাদি। যিহেতু যি ঈশ্বৰক পূজা অৰ্চনা নকৰক কিয় ঈশ্বৰৰ নামৰ সৈতে জড়িত যিকোনো গীতেই ভজন হ'ব পাৰে।

প্ৰত্যেক ধৰ্মৰ লগত জড়িত মুক্তিৰ অৰ্থে গোৱা ভক্তি ৰসৰ গীত সকলোতে বিদ্যমান। ভাৰতবৰ্ষত সুৰদাস, তুলসীদাস, মীৰাবাঈ, গুৰু নানক আদি ভক্তসকলৰ যি লিখনি সেইবিলাক সুৰাৰোপিত কৰি গোৱা গীতক ভজন বুলি কোৱা হয়। ভজনত কেৱল ভক্তিৰসেই প্ৰধান। ভজন সাধাৰণতে যিকোনো ৰাগত সুৰাৰোপিত কৰি গাব পাৰি। তালৰ ক্ষেত্ৰত তীনতাল, কাহাৰবা দাদৰা, ৰূপক, ঝাপতাল আদিত ভজন গোৱা হয়। ভজন বিভিন্ন সংগীতৰ কাৰ্যক্ৰমৰ অন্তৰ বা ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদিত পৰিবেশন কৰা যায়। এই গায়নৰ দ্বাৰা মানুহৰ মনত অনেকৰ কাৰণে হলেও ভগৱানৰ প্ৰভাৱ পেলায়।

ঝুমুৰা:— চাহ বাগানৰ বনুৱা সকলে তেওঁলোকৰ বিশেষ উৎসৱত পৰিবেশন কৰা দলগত গীত সমূহকে ঝুমুৰা বোলে।

যেনে:— ঘৰলোৱা জননী কিনো নিদাৰুণী

আঞ্চলিক লোকগীত:— নিজৰ দেশ বা নিজৰ অঞ্চলৰ মানুহ পুৰুষ হৈ গোৱা এক শ্ৰেণীৰ গীতক আঞ্চলিক লোক সংগীত বোলে। এই শ্ৰেণীৰ লোকগীতত নিজৰ দেশ, অঞ্চল, ঠাই আদি মানুহ সুখ আৰু কথা বৰ্ণনা কৰা দেখা যায়। লগতে বিভিন্ন ধৰ্মীয় কাহিনী আখ্যান আদি কথা আৰু সুৰেৰে প্ৰকাশ কৰে।

যেনে:— ঘৰলোৱা জননী কিনো নিদাৰুণী - - - -

দেশপ্ৰেমিক গীত:— নিজৰ দেশখনৰ গুণ বৰ্ণনা কৰি যি গীত লিখা বা সুৰাৰোপিত কৰা হয় তেনে শ্ৰেণীৰ গীতক দেশপ্ৰেমীক গীত বুলি কোৱা হয়।

যেনে:— বন্দে মাতৰম

ভাব সংগীত:— ভাবক হৈ যি গীত লিখা বা গোৱা হয় তাকে ভাব সংগীত বোলে।

যেনে:— জ্যোতি সংগীত, বাপু সংগীত ইত্যাদি।

ধ্ৰুৱমালিকা:— যি তাল বদ্ধ ধ্ৰুৱ ৰচনাৰ দ্বাৰা নিৰ্দ্ধাৰিত ৰাগৰ ৰূপ প্ৰদৰ্শন কৰা যায় তাকে ধ্ৰুৱমালিকা বা ধ্ৰুৱপদ গীত বোলে।

খেয়াল বা খ্যাল:— খেয়াল বা খ্যাল শব্দটো এটা আৰবী শব্দ। ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল ধ্যান বা কল্পনা কৰা। ধ্যান সহকাৰে বা কল্পনাৰ মাধ্যমেৰে গোৱা গীতক খ্যাল বুলি কোৱা হয়। বৰ্তমান এই গীতেই ভাৰতীয় উচ্চাংগ সংগীতত প্ৰথম পৰ্য্যায়ৰ গীত হিচাপে স্থান পাইছে। খ্যাল গায়নৰ সাধাৰণতে দুটা ভাগ থাকে।

যেনে:— ১ স্থায়ী
২ অন্তৰা

কিন্তু কেতিয়াবা কেতিয়াবা স্থায়ী অন্তৰা সংচাৰী আৰু আভোগ এই চাৰিটা ভাগো খ্যালত গোৱা যায়। অৱশ্যে খ্যালত প্ৰায় দুটা ভাগেই থাকে। খ্যাল হিন্দী, মৈথিলী, উৰ্দু আৰু ফাৰ্চী ভাষাত লিখা আৰু গোৱা হয়। খ্যালত ৰসৰ দৃষ্টিত ভক্তি ৰসতকৈ শৃংগাৰ ৰস প্ৰধানকৈ গোৱা যায়। খ্যাল দুই প্ৰকাৰে বিভক্ত — ১ বৰখ্যাল।
২ ছোটখ্যাল।

জ্যোতি সংগীত:— জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালাই ৰচনা কৰা মনোৰম সুৰৰ ওপৰত সুৰাৰোপিত এক শ্ৰেণীৰ অতিমধুৰ গীতক জ্যোতি সংগীত বোলে।

যেনে:— গছে গছে পাতি দিলে

ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত:— নিজৰ দেশ বা ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ কাৰণে যি নিৰ্দিষ্ট গীত লিখা থাকে তাকে ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত বোলে। ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীতত নিজৰ দেশসমূহৰ বিভিন্ন গুণাৱলী আদি বৰ্ণনা কৰা থাকে।

যেনে:— ৰবীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰে ৰচনা কৰা ভাৰতবৰ্ষৰ ৰাষ্ট্ৰীয় সংগীত জন গণ মন— - - - -

৫. ভাতখণ্ডে আৰু বিষ্ণু দিগম্বৰ স্বৰলিপি পদ্ধতিৰ জ্ঞান :—

ভাতখণ্ডে স্বৰলিপি পদ্ধতি :—

সা - ৰে - গা - মা ——— শুদ্ধ স্বৰৰ কোনো চিহ্ন নাথাকে।

ৰে - গা - ধা - নি ——— কোমল স্বৰৰ তলত চুটিকৈ ৰেখা থাকে।

ক্ষা ——— তীব্ৰ স্বৰৰ ওপৰত লম্বভাৱে ৰেখা থাকে।

সা — ৰে - গা ——— মধ্য সপ্তকৰ স্বৰৰ কোনো চিহ্ন নাথাকে

পা — ধা — নি ——— মন্দ্ৰ সপ্তকৰ স্বৰৰ তলত এটাকৈ বিন্দু থাকে

সাৰে - গামা ——— এক মাত্ৰাত আধা মাত্ৰাকৈ দুটা স্বৰ

সাৰেগামা ——— একমাত্ৰাত চাৰিটা স্বৰ

গামাপাধানিসাঁ ——— একমাত্ৰাত ছয়টা স্বৰ

সা , গামা ——— 'কমা' (,) ব্যৱহাৰ কৰিলে সমানে দুটা বেগত ভাগ কৰা হয়

সা ऽ ऽ মা ——— অৱগ্ৰহৰ জৰিয়তে উচ্চাৰণ বঢ়োৱা যায়

সা — — — ——— 'হাইফেনৰ' জৰিয়তে সময় বঢ়োৱা যায়

× ——— সমৰ চিন

০ ——— খালিৰ চিহ্ন

২, ৩ ________ তালিৰ চিহ্ন

পা গা ________ মীড় চিহ্ন

পা ৰে

গা পা ________ অকৰ্ণ বা কণ স্বৰ

(সা), (পা) ________ নিয়মবেস সাপাৰ্থাপা গই-দৰে গোৱা হয়।

বিষ্ণু দিগম্বৰ স্বৰলিপি পদ্ধতি :—

শুদ্ধ স্বৰ ____ সা ৰে গা ____ স্বৰত চিহ্ন নাথাকে।

কোমল স্বৰ ____ ৰে্ গা্ ____ স্বৰৰ তলত বক্ৰ চিহ্ন থাকে।

তীব্ৰ স্বৰ ____ মা ____ স্বৰৰ তলত বিপৰীত দিশত আঁচ থাকে।

তাৰ-স্বৰ ____ সা', ৰে' ____ স্বৰৰ ওপৰত ৰেখা থাকে।

মধ্য-স্বৰ ____ সা, ৰে ____ স্বৰৰ ওপৰত বা তলত চিহ্ন নাথাকে।

মন্দ্ৰ-স্বৰ ____ সাঁ, ৰেঁ ____ স্বৰৰ ওপৰত এটা টিকে ফুটি থাকে।

অৱগ্ৰহ ____ পা ____ স্বৰৰ মাত্ৰা বঢ়াব-লৈ অৱগ্ৰহ সংযোগ কৰা যায়।

বিশ্ৰান্তি চিহ্ন ________ ',' দিয়া যায়

একমাত্ৰাৰ চিহ্ন ________ সা, ৰে

দুইমাত্ৰাৰ চিহ্ন ________ সা, ৰে

তালৰ বিশ্ৰান্তি চিহ্ন ____ ।

স্থায়ী বিশ্ৰান্তি চিহ্ন ____ ।।

গীতৰ শেষৰ বিশ্ৰান্তি চিহ্ন ____ ।।।

সমৰ চিহ্ন ________ ১

Camlin Page
Date

(১) পণ্ডিত বিষ্ণু নাৰায়ণ ভাতখাণ্ডে আৰু জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালাৰ জীৱন বৃত্তান্ত ।

পণ্ডিত বিষ্ণুনাৰায়ণ ভাতখাণ্ডে :— পং বিষ্ণুনাৰায়ণ ভাতখাণ্ডে আছিল উত্তৰ ভাৰতীয় সংগীত পদ্ধতিৰ জন্মদাতা । তেখেত আছিল এজন সংগীত শাস্ত্ৰত আৰু গায়ক । পং বিষ্ণুনাৰায়ণ ভাতখাণ্ডেৰ জন্ম 1860 খ্ৰী: ত 10 আগষ্টত বালকেশ্বৰ নামৰ ঠাইত হৈছিল । লৰালি কালৰ পৰা তেখেতৰ পঢ়া - শুনাৰ উপৰিও সংগীত প্ৰতি আগ্ৰহী আছিল । বয়সৰ লগে লগে তেওঁ সংগীতৰ প্ৰতি মৰম অনুৰাগ বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰে । তাৰ ফলস্বৰূপে বেলাবসৰ বল্লভ দাসজীৰ ওচৰত চেতাৰৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে । ইয়াৰ পাছত তেওঁ বিখ্যাত বিনাকাৰ আলী হুচেইনৰ শিষ্য গোপাল জীৰ ওচৰত সংগীতৰ ~~[illegible]~~ শিক্ষাৰ লগতে চেতাৰৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে । 1883 খ্ৰী: ত তেওঁ বি.এ আৰু 1890 খ্ৰী: ত এল.এল.বি পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱাৰ পাছত লাহোৰত উকালতি - জীৱন আৰম্ভ কৰে । তেওঁ কিন্তু উকালতিত মন নবহিল । কিয়নো তেওঁ হৃদয়ত ভিতৰত মৰম সংগীতৰ সুক্ষ্ম অনুভূতি - লিনিয়ে তেওঁ কৰ্ম জীৱনত আমনি কৰিবলৈ ধৰিলে শেষত তেওঁ উকালতি ত্যাগ - কৰাৰ কথা চিন্তা কৰিলে ।

1908 খ্ৰী: ত সংগীতৰ কাৰণে তেওঁ জীৱন যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে । লগতে - তেওঁ প্ৰাচীন গ্ৰন্থ বিলাক অধ্যয়ন কৰি সেইসময়ৰ সংগীত গুৰু সকলৰ ওচৰলৈ গৈ বাদ বিবাদ আদিত অংশগ্ৰহণ কৰা উঠি পাৰি লাগিল । ঠায়ে ঠায়ে তেওঁ

সংগীতজ্ঞ সকলৰ মাজত শিষ্যানুষ্ঠান পাতি সেইসকলৰ পৰা সংগীত বিষয়ত জ্ঞান আহৰণ কৰাত অগ্ৰসৰ হ'ল ।

1916 খ্ৰী:ত ভাতখাণ্ডেজীয়ে বৰোদাত প্ৰথম সংগীত সন্মিলন আয়োজন কৰে । এই সন্মিলনত ভাৰতৰ সংগীতজ্ঞসকলে অংশগ্ৰহণ কৰিছিল । যাৰ ফলত ভাতখণ্ডে All India music Academy স্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল । ইয়াৰ পাছতেই তেওঁতে দিল্লী, বেনাৰস, লক্ষ্নৌ আদি ঠাইত বিভিন্ন সংগীত সন্মিলন পাতি সংগীতৰ এক আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছিল । ফলস্বৰূপে তেওঁ লক্ষ্নৌত মেৰিচ মিউজিক কলেজ বৰ্তমান যাক ভাতখাণ্ডে সংগীত মহাবিদ্যালয় বুলি জানো, দ্বিতীয়তে মাধৱ সংগীত মহাবিদ্যালয় (গোৱালিয়ৰ) আৰু তৃতীয়স্থান মিউজিক কলেজ বৰোদাত পাতে । পণ্ডিত ভাতখাণ্ডেজীৰ অপাৰিসীম ত্যাগ আৰু ধৈৰ্য্যৰ ফলস্বৰূপে ভাৰতীয় সংগীতৰ সিঁচৰিত বীজ তেওঁ হনৰ একত্ৰিত কৰি এখন শুৱনি সংগীতৰ পথাৰতে বীজ ৰোপন কৰি থৈ গ'ল যিয়া কোনেও ভাঙিব নোৱাৰা যেন হিমালয় । পণ্ডিত বিষ্ণুনাৰায়ন ভাতখাণ্ডেজীয়ে ভাৰতীয় সংগীতৰ উপৰত ইংৰাজী সংস্কৃত, গুজৰাটী মাৰাঠী আৰু হিন্দীত কেইখামান উল্লেখযোগ্য গ্ৰন্থ লিখি থৈ গৈছে ।

হিন্দুস্থানী সংগীত শাস্ত্ৰ, ক্ৰমিক পুস্তক মালিকা, অভিনৱ গীত, মঞ্জুৰী, স্বৰ মালিকা আৰু লক্ষণ গীত ।

ভাতখাণ্ডেজীয়ে গোটেই জীৱন সংগীত সাধনাত ব্ৰতি থাকি 1936 চনৰ 19 ছেপ্টেম্বৰত মৃত্যুক আকোৱালি লয় ।

জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালা :—

জন্ম:— ১৯০৩ চনৰ ১৭ জুনত ডিব্ৰুগড় মহকুমা (বৰ্তমান জিলা)ৰ তামোলবাৰী চাহ বাগিচাত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ জন্ম হয়। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম আছিল পৰমানন্দ আগৰৱালা আৰু মাকৰ নাম আছিল কিৰণময়ী আগৰৱালা।

শিক্ষা:— ১৯১১ চনত ৭ বছৰ বয়সত তেজপুৰ চৰকাৰী হাইস্কুলত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ বিদ্যালয় শিক্ষা আৰম্ভ হয়। সৰুৰে পৰা নাচি বাগি গান গাই ভোলপোৱা জ্যোতিৰ পঢ়া শুনাৰ প্ৰতি বৰ আগ্ৰহ নেদেখি মাক দেউতাক চিন্তাকিত হৈছিল। সেয়েহে বৰদেউতাকৰ উচৰত ৰাখি পঢ়ুৱাৰ কথা ভাবি ডিব্ৰুগড় চৰকাৰী হাইস্কুলৰ ষষ্ঠ শ্ৰেণীত নাম লগাই দিছিল। অৱশ্যে তাতো জ্যোতিৰ পঢ়া শুনাৰ কোনো পৰিৱৰ্তন নেদেখি পুনৰ তেজপুৰলৈ আহে। ১৯২১ চনত তেজপুৰ চৰকাৰী হাইস্কুলৰ পৰা প্ৰবেশিকা পাছ কৰে।

নাট্যকাৰ জ্যোতিপ্ৰসাদ:— অসমীয়া সাহিত্যত নাট্যকাৰ হিচাবে জ্যোতিপ্ৰসাদ বিশেষভাৱে পৰিচিত। তেওঁৰ প্ৰখ্যাত নাটকেইখন হ'ল (1) শোণিত কুঁৱৰী (2) কাৰেঙৰ লিগিৰি (3) ৰূপালীম (4) লভিতা আৰু (5) নিমাতী কইনা। আনহাতে তেওঁৰ মৃত্যুৰ পিছত প্ৰকাশ হোৱা নাটকখন হ'ল খনিকৰ।

শোণিত কুঁৱৰীৰ পটভূমি তেওঁৰ সময়ৰ অতি পৰিচিত শোণিতপুৰ। 'শোণ পা

সুন্দৰ কোঁৱৰ, 'কনকলতা' আদি তেওঁৰ অসম্পূৰ্ণ নাটক। 'নিমাতী কইনা' নামৰ নৃত্যনাটিকাখন তেওঁৰ শিল্পী জীৱনৰ দৰ্শনৰ নাটক।

গীতিকাৰ আৰু সুৰকাৰ:— জ্যোতিপ্ৰসাদক অসমীয়া আধুনিক গীতৰ স্ৰষ্টা বুলি ক'ব পাৰি। গীতৰ কথাবোৰ নতুনত্ব মণ্ডিত অভিনৱ সুৰৰ মাজেদি সি জনপ্ৰিয় হৈ উঠিছে, আৰু অধিকাংশ গীত দেশপ্ৰেমমূলক। সমাজ সংস্কাৰৰ চেতনাৰে গীতবোৰ সমুজ্জ্বল। সুন্দৰৰ সাধক শিল্পীৰ জীৱনৰ লক্ষ্য আৰু আদৰ্শ সম্পৰ্কেও গীতসমূহত উল্লেখ আছে। তেওঁৰ নাটকৰ লগত ৰচিত গীত কুৰি ৩৩ন টা।

কবি:— অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাদেৱৰ দ্বাৰা সম্পাদিত 'লুইতৰ পাৰৰ অগ্নিসুৰ' নামৰ কবিতা সংকলনটি তেওঁৰ কবি প্ৰতিভাৰ এক মহত্তম কীৰ্তি।

চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাতা:— জ্যোতিপ্ৰসাদ প্ৰথম অসমীয়া চিনেমা নিৰ্মাতা। তেওঁ চিত্ৰলেখা মুভিটোন, নামৰ ষ্টুডিঅ' স্থাপন কৰি 'জয়মতী' ছবি নিৰ্মাণ কৰে। ইয়াৰ পাছত তেওঁ 'ইন্দ্ৰমালতী' দ্বিতীয়খন ছবি নিৰ্মাণ কৰে।

সাম্যবাদী:— জ্যোতিপ্ৰসাদ প্ৰগতিবাদী অসমীয়া সংস্কৃতিৰ লগতে ৰাজনৈতিক দিশতো জড়িত হৈ পৰা অনন্য ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী। বিয়াল্লিছৰ গণ আন্দোলন 'সংবাদ সেৱা' চিত্ৰ লেখক আদি সকলোতে জ্যোতিপ্ৰসাদৰ অৱদান যথেষ্ট। এনে প্ৰগতিবাদী বিৰল ব্যক্তিৰ পুৰুষ, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাই ১৯৫১ চনৰ ১৭ জানুৱাৰীত ৪৮ বছৰ বয়সত সংসাৰ ত্যাগ কৰে। আজিও

Camlin Page
Date /

অসমৰ প্ৰতিজন লোকৰ অন্তৰত অমৰ হৈ আছে জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা ।

⑥ ৰাগ চিনাক্তকৰণৰ ক্ষমতা:—

ৰাগ সমূহ সাধাৰণতে ঠাটৰ পৰা সৃষ্টি, প্ৰতিটো ঠাটৰ নিজস্ব স্বৰলিপি আৰু বৈশিষ্ট্য আছে ।10 টা ঠাটৰ ভিতৰত প্ৰতিটো ঠাটৰ স্বৰলিপি বেলেগ বেলেগ । যিকোনো এটা ৰাগ চিনাক্তকৰণ কৰিবলৈ হ'লে সেই ৰাগটোত উল্লেখিত ঠাট চাই ৰাগ চিনাক্তকৰণ কৰা হয় ।

উদাহৰণ স্বৰূপে:— কাফী ঠাটৰ পৰা উৎপন্ন হোৱা ৰাগৰ গা আৰু নি স্বৰ কোমল হয় অৰ্থাৎ গা - নি কোমল স্বৰ হ'লে আমি সেই ৰাগটো কাফী ঠাটৰ পৰা উৎপন্ন হোৱা যিটো ঠাট ৰাগ চিনাক্তকৰণ কৰিব পাৰিম । ঠিক তেনেদৰে খমাজ ঠাটৰ পৰা উৎপন্ন হোৱা ৰাগসমূহৰ নি স্বৰ কোমল হয় । অৰ্থাৎ নি স্বৰ কোমল যুক্ত যিকোনো ৰাগ খমাজ ঠাটৰ পৰা উৎপন্ন হৈছে বুলি আমি চিনাক্তকৰণ কৰিব পাৰিম । তেনেদৰেই ৰাগ চিনাক্তকৰণ কৰা হয় ।

Pracheen Kala Kendra, Chandigarh

Annual Examination 2019-2020

Sange^* Bhushan Part-1 (1st year)

Subject : Bhav Sangeet (Assamese)

Full Marks - 50 Time - 3 Hours

(পাচঁটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰিবা)

১) ভাট খাণ্ডে আৰু বিষ্ণু দিগম্বৰৰ স্বৰলিপি পাৰ্থক্য লিখা ।

২) ভূপালী ৰাগৰ এটা চোটা খেয়ালৰ অথবা শংকৰ দেৱৰ কোমল গীতটো মুখস্থ লিখা ।

৩) বিকৃত স্বৰ ব্যৱহাৰ কৰি ৫ টা অলংকাৰ লিখা ।

৪) অসমৰ ভাব সংগীতৰ বিবৰণ দিয়া ।

৫) পৰিতাল অথবা দাদৰা তালৰ তাল লিপি লিখা ।

৬) দেশ প্ৰেমমুলক গীত কাক বোলে ? অসমৰ জাতীয় সংগীতটোৰ ৰচক কোন ? গীতটো মুখস্থ লিখা ।

৭) চমুটোকা লিখা (৫ টাৰ)

স্বৰ, শুদ্ধ স্বৰ, বাদী স্বৰ, স্থায়ী, অন্তৰা, সঞ্চাৰি, সংগীত, তাল

৮) যিকোনো এজনৰ বিষয়ে লিখা ।

জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱলা, বিষ্ণু নাৰায়ণ ভাট খাণ্ডে

------o------

উদাহৰণৰ বাবে গত বছৰৰ - প্ৰশ্ন কাকত

PRACHEEN KALA KENDRA, CHANDIGARH

Annual Examination 2016-2017
Sub - Bhav Sangeet (Ass)
Class - Sangeet Bhushan 1st year

Full Marks - 50 | Time : 3 Hours

(যিকোনো ৫টা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ কৰিবা)

১। শুদ্ধ স্বৰ ব্যৱহাৰ কৰি ৫টা অলঙ্কাৰ লিখা।

২। ভাটখাণ্ডে পদ্ধতিৰ স্বৰ চিহ্নবোৰ লিখা।

৩। এটা বৰগীত অথবা এটা মীৰা ভজন মুখস্থ লিখা।

৪। অসমৰ লোক সংগীতৰ বিৱৰণ দিয়া।

৫। চমুটোকা লিখা (৫টাৰ)

সংগীত, মাৰ্গী সংগীত, তাল, লয়, সপ্তক, নাদ, আৰোহক, অৱৰোহক।

৬। এখন শাস্ত্ৰীয় তাল অথবা এখন সত্ৰীয়া তালৰ তাললিপি প্ৰস্তুত কৰা।

৭। মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ চমু জীৱনী প্ৰস্তুত কৰা।

বৰ্ষ - ২০১৬ - ২০১৭

PRACTICAL PART

Camlin Page
Date / /

লোক সংগীত (অসমীয়া)
প্ৰথম বৰ্ষ (দ্বিতীয় প্ৰথম খণ্ড)
(SENJOR DIPLOMA)

মুঠ নম্বৰ — ১৫০
ক্ৰিয়াত্মক (Practical) — ১০০

ক্ৰিয়াত্মক (Practical)

(1) শুদ্ধ আৰু বিকৃত স্বৰৰ জ্ঞান ।
(২) বিকৃত স্বৰৰ উপৰত বিভিন্ন অলংকাৰ ।
(৩) নিৰ্ধাৰিত ৰাগ :— ভূপালী, কাফী, ভৈৰৱ প্ৰত্যেক ৰাগৰ তানৰ সৈতে ছোটাখ্যেয়াল ।
(4) আঞ্চলিক গীত প্ৰদৰ্শন ।

(ক) জ্যোতি সংগীত :— (জননীৰ সন্তান আৰু লুইতৰ পাৰৰে)

(খ) বিষ্ণু ৰাভা সংগীত :— (নিচলা আইৰে আৰু সুৰৰে দেউলৰে)

(গ) কামৰূপী লোকগীত
(ঘ) এটা ঝুমুৰ গীত (চাহবাগানৰ)
(ঙ) এটা দেউৰী গীত আৰু এটা নেপালী গীত ।
(চ) এটা পাৰ্বতী প্ৰসাদৰ গীত (আজি বসন্তৰ)

(ছ) ভূপেন্দ্ৰ সংগীত (পৰহি পুৱাতে)

(5) নিৰ্ধাৰিত তাল :— দাদৰা, কাহাৰবা আৰু তীন তাল বা ত্ৰিতালৰ সম্পূৰ্ণ বৰ্ণনা আৰু ক্ৰিয়াত্মক জ্ঞান ।
বি:দ্ৰ — পূৰ্ব বৰ্ষৰ পাঠ্যক্ৰম সংযুক্ত থাকিব ।

বিবৃত

ধ্বব

ওপবত বিবেন

অলংকাব

Camlin Page
Date / /

বিকৃত স্বৰৰ উপৰত বিভিন্ন অলংকাৰঃ—

(১) আৰোহণঃ— সাৰেগা, ৰেগামা, গামাপা, মাপাধা, পাধানি, ধানিসাঁ।

অৱৰোহণঃ— সাঁনিধা, নিধাপা, ধাপামা, পামাগা, মাগাৰে, গাৰেসা।

(২) আৰোহণঃ— সাৰেগাগা, ৰেগামামা, গামাপাপা, মাপাধাধা, পাধানিনি, ধানিসাঁসাঁ।

অৱৰোহণঃ— সাঁসাঁনিধা, নিনিধাপা, ধাধাপামা, পাপামাগা, মামাগাৰে, গাগাৰেসা।

(৩) আৰোহণঃ— সাৰে, ৰেগা, গামা, মাপা, পাধা, ধানি, নিসাঁ।

অৱৰোহণঃ— সাঁনি, নিধা, ধাপা, পামা, মাগা, গাৰে, ৰেসা।

(৪) আৰোহণঃ— ৰেসা, গাৰে, মাগা, পামা, ধাপা, নিধা, সাঁনি, ৰেঁসাঁ।

অৱৰোহণঃ— সাঁৰেঁ, নিসাঁ, ধানি, পাধা, মাপা, গামা, ৰেগা, সাৰে।

(৫) আৰোহণঃ— সাসাৰেগা, ৰেৰেগামা, গাগামাপা, মামাপাধা, পাপাধানি, ধাধানিসাঁ।

অৱৰোহণঃ— সাঁনিধাধা, নিধাপাপা, ধাপামামা, পামাগাগা, মাগাৰেৰে, গাৰেসাসা।

নির্ধারিত

বাদ

ৰাগ - ভূপালী

Camlin Page
Date / /

বিৱৰণঃ— ঠাট - কল্যাণ, স্বৰ ব্যৱহাৰ — সকলো বিলাক স্বৰ শুদ্ধ, জাতি — ঔড়ৱ - ঔড়ৱ, বাদী স্বৰ — 'গা', সমবাদী স্বৰ — 'ধা', বৰ্জিত স্বৰ — মা আৰু নি, ন্যাস স্বৰ — ৰে, গা, পা, প্ৰকৃতি — শান্ত, সমপ্ৰকৃতি ৰাগ — দেশকাৰ, গোৱা বজোৱাৰ সময় — ৰাতিৰ প্ৰথম প্ৰহৰ।

আৰোহনঃ— সা, ৰে গা, পা, ধা সাঁ

অৱৰোহনঃ— সাঁ ধা, পা, গা, ৰে সা।

পকড় বা মুখ্যাংগঃ— গা ৰে সা ৰে সা ধা়, সা ৰে গা, পা গা, ধা পা গা ৰে সা।

ছোটাখ্যাল

স্থায়ীঃ— শক্তি স্বৰূপে দুৰ্গে দেৱী
সকল জগতকি জননী দেৱী।

অন্তৰাঃ— ভক্তৱৎসল মহিষাসুৰ মৰ্দনী
শুম্ভ নিশুম্ভ কী হৰণী দেৱী।

স্থায়ী তাল - ত্ৰিতাল (১৬ মাত্ৰা)

গা	পা	ধা	পা	গা	ৰে	সা	ৰে	ধা়	ধা়	সা	ৰে	গা	ৰে	গা	—
শ	ऽ	ক্তি	স্ব	ৰূ	ऽ	পে	ऽ	দু	ৰ	গে	ऽ	দে	ऽ	ৱী	ऽ
0				৩				x				২			

				পা		সাঁ		সাঁ							
গা	গা	গা	ৰে	গা	পা	ধা	সাঁ	সাঁ	সাঁ	ধা	পা	গাপা	ধাপা	গাৰে	সাসা
স	ক	ল	জ	গ	ত	কি	ऽ	জ	ন	নী	ऽ	দেऽ	ऽऽ	ৱীऽ	ऽऽ
0				৩				x				২			

অন্তরা

পা	ধা র্সা	ধা	ধা
গা গা গা গা	গা পা ধা পা	র্সা – র্সা র্সা	র্সা র্রে
হে ঽ ঊ ব	স ল অ হি	প্রা ঽ ষু ব	অ ন
0	৩	×	২
	পা র্সা	র্সা	
র্সা র্রে র্সা র্রে	র্সা র্রে র্সা র্সা	ধা র্সা ধা পা	গাপা ধাপা
শু ঽ শু নি	শু ঽ শু কী	হ ব পী ঽ	দেঽ ঽঽ
0	৩	×	২

স্থায়ী তান

৮ মাত্রার তান (দেড়) :—

(১) সারেরে গাপা ধার্সা পাধা র্সার্সা ধাপা গারে সাঽ ।

(২) সারে গাপা ধার্সা র্রের্সা ধাপা গাপা গারে সাঽ ।

১৬ মাত্রার তান (দেড়গুণ) :—

(৩) সারে গাগা রেপা পাপা গাপা ধাধা পাধা র্সার্সা ধার্সা র্রের্রে র্সার্রে র্গার্রে র্সার্সা ধাপা গারে সাঽ

অন্তরা তান

৮ মাত্রার তান (স্নরি) :—

① সাঁনাঁ ধাপা গারে সাড় সারে গাপা ধার্ধা
সাঁড় ।

১৬ মাত্রার তান (ঋষদনী) :—

② সারে গামা রেগা মাপা গাপা ধার্ধা
পাধা সাঁসাঁ ধাসাঁ রেঁরেঁ সাঁরেঁ গাঁরেঁ
সাঁসাঁ ধাপা মাপা ধাসাঁ ।

বাদ - বাতিল

ৰাগ - বাগেশ্ৰী

বিৱৰণ:— ঠাট — কাফী, স্বৰ ব্যৱহাৰ — গা আৰু নি, বাদী স্বৰ — 'মা', সমবাদী স্বৰ — 'সা', বৰ্জিত স্বৰ — নাই, জাতি — সম্পূৰ্ণ - সম্পূৰ্ণ, ন্যাস স্বৰ — ৰে, গা, মা আৰু পা, সমপ্ৰকৃতি ৰাগ — নাই, গোৱা বজোৱাৰ সময় — মাজৰাতি।

আৰোহণ:— সা ৰে গা, মা, পা, ধা নি সাঁ।
অৱৰোহণ:— সাঁ নি ধা, পা, মা গা, ৰে সা।
মুখ্যাংগ বা পকড়:— সাসা, ৰেৰে, গাগা, মামা, পা।

ছোটাখ্যাল

তাল — ত্ৰিতাল (১৬ মাত্ৰা)

স্থায়ী:— প্ৰভু তেৰী দয়া হে অপাৰ
তুম অগম অগোচৰ অবিকল
চৰ অচৰ সকল কৰুণাৰ পতি
তনকো উদ্ধাৰ, প্ৰভু।

অন্তৰা:— দীন অনাথ পতি
তব দুৰ্বল
মৈঁ অপৰাধী শৰণাগত হুঁ
চতুৰ তিহাৰ মোহে
পাৰ উতাৰ, প্ৰভু

স্থায়ী

			সা
			প্ৰ
সা ৰে ৰে গা	— মা — মা	পা — — মা	পা ধা নি
তে ৰী দ য়া	ঽ হে ঽ অ	পা ঽ ঽ ৰ্বতী	অ গ ম
0	৩	×	২
	মা		
নি ধা পা মা	গা গা ৰে ৰে	ৰে নি ধা নি	পা ধা মা
গো ঽ চ ৰ	মে বি ক ল	চ ৰ অ চ	ৰ স ক
0	৩	×	২
			মা
মা গা মা পা	মা — সা নি	সা গা ৰে মা	গা — ৰে
ঽ ক ঠু অ	বী ঽ ৰূপ তিং	ত ন বেগে ও	দ্বাৰ ঽ প্ৰ
0	৩	×	২

অন্তৰা

		মাঁ	
পা — পা ধা	মা পা নি সাঁ	ৰেঁ গাঁ ৰেঁ সাঁ	ৰেঁ নি সাঁ
দী ঽ ন অ	না ঽ থ প	তি ঽ ত ক্ষ	চু ৰ ব
0	৩	×	২
নি নি ধা পা	গা — ৰে —	ৰে নি ধা নি	পা ধা মা
মৈঁ ঽ অ প	বা ঽ বী ঽ	মা ৰ পা ঽ	প ত স্থ
0	৩	×	২
মা গা মা পা	মা — সা নি	সা গা ৰে মা	গা — ৰে
চ ঠু ৰ তি	হাৰ ঽ মো হিঁ	পা ঽ ৰ ও	তাৰ ঽ প্ৰ
0	৩	×	২

Camlin Page
Date / /

স্থায়ী তান

৬ মাত্রার তান (দা):—

① নি়সা রেগা রেমা গারে সানি় সা ঽ ।
② সানি় ধা়পা় মাগা রেগা রেমা নি়সা ।
③ রেগা রেমা গারে সারে নি়সা রেসা ।

১০ মাত্রার তান (দ্রুত):—

④ র্সারেঁ গাঁরেঁ র্সানি ধাপা মাপা নিনি ধাপা
মাগা রেগা রেসা ।

অন্তরা তান

৮ মাত্রার তান (নাহমপ):—

① র্সানি ধাপা মাপা নিনি ধাপা মাপা ধানি
র্সা ঽ ।

② রেগা রেমা গারে সাঽ মাপা ধানি
র্সারেঁ র্সা ঽ ।

বাদ - ডিবের

Camlin Page
Date / /

ৰাগ — ভৈৰৱ

বিৱৰণঃ— ঠাট — ভৈৰৱ, জাতি — সম্পূৰ্ণ - সম্পূৰ্ণ, স্বৰ ব্যৱহাৰ — ৰে আৰু ধা, বাকী - স্বৰ শুদ্ধ, বাদী স্বৰ — ধা, সমবাদী স্বৰ — ৰে, বৰ্জিত স্বৰ — নাই, প্ৰকৃতি — শান্ত, গোৱা - বজোৱাৰ সময় — ৰাতিপুৱা।

আৰোহণঃ— সাৰে গা, মা, পাধা, নি, সাঁ।
অৱৰোহণঃ— সাঁ নিধা, পা মা গা, ৰে সা,
মুখ্যাংগ বা পকড়ঃ— সা, গা মা, পা, ধা পা

ছোটাখ্যাল

তাল — ত্ৰিতাল (১৬ মাত্ৰা)

স্থায়ীঃ— জাগো মোহন প্যাৰে
সাঁৱৰী সুৰত মোৰে মন ভাৱে
সুন্দৰ লাল হমাৰে

অন্তৰাঃ— প্ৰাত সময় উঠি
ভানু দয় ভয়ো
গোৱাল বালসব
ভূপত ঠাড়ে
দৰশন কে সব
তুমে প্যাসে
উঠিয়ো নন্দ কিশোৰে।

স্থায়ী

ধা নি	পা		
গা মা ধা –	পা – ধা মা	ধাধা পামা পা –	মা –
জা ঽ গো ঽ	মো ঽ হ ন	প্যাঽ ঽঽ ঽ ঽ	রে ঽ
০	৩	×	২
পা গা	গা	গা	মা
গা – মা গা	রে – গা পা	মা গা মাগা	রে –
সা ঽ ব় রী	সু ঽ র ত	মো রে ম ন	ভো ঽ
০	৩	×	২
সা মা		সা সা	
নি সা গা মা	পা ধা নি সাঁ	রেঁ রেঁ সাঁ নি	ধা পা
সুন্ ঽ দ র	লা ঽ ল হ	মা ঽ ঽ ঽ	ঽ ঽ
০	৩	×	২

অন্তরা

পা – পা পা	ধা – নি নি	সাঁ – সাঁ –	নি সাঁ
প্রা ঽ ত স	মৈ ঽ উ ঠি	ভো ঽ নু ঽ	হ য়ে
০	৩	×	২
নি সাঁ		সাঁ	সাঁ
ধা – ধা নি	সাঁ সাঁ সাঁ সাঁ	রেঁ – সাঁ নি	নি সাঁ
গোয়া ঽ ল বা	ঽ ল স ব	ভূ ঽ প ত	ঠা ঽ
০	৩	×	২
পা	ধা নি		মা
গা মা পা ধা	সাঁ – ধা পা	মা গা (মা) গা	রে –
দ র স ন	কে ঽ স ব	ভূ ঽ লে ঽ	প্যা ঽ
০	৩	×	
সা মা		সাঁ সাঁ	
নি সা গা মা	পা ধা নি সাঁ	রেঁ রেঁ সাঁ নি	ধা পা
উ ঠি ঘো ঽ	নন্ ঽ দ কি	শো্যা ঽ ঽ ঽ	ঽ ঽ
০	৩	×	২

স্থায়ী তান

৮ মাত্ৰাৰ তান (মোহন) :—

(1) ন়িসা গামা পাধ়া নিসাঁ নিধ়া পামা গারে় সাঽ ।

(২) গামা পাধ়া নিসাঁ ৰেঁসাঁ নিধ়া পামা গারে় সাঽ ।

১২ মাত্ৰাৰ তান (জোড়গোড়) :—

(3) ন়িসা গামা পাধ়া পামা গামা পাধ়া নিধ়া পামা গামা পামা গারে় সাঽ ।

অন্তৰাৰ তান

৮ মাত্ৰাৰ তান (উঠি) :—

(1) সাঁনি ধ়াপা মাপা ৰে়সা ন়িসা গামা পাধ়া নিসাঁ ।

(২) সাঁৰেঁ সাঁনি ধ়াপা মাপা ধ়ানি সাঁৰেঁ সাঁনি সাঁঽ ।

১২ মাত্ৰাৰ তান (স্বাচ্ছ) :—

(3) ন়িসা গামা পাধ়া পামা গামা পাধ়া নিধ়া পামা গামা পাধ়া নিসাঁ ৰেঁসাঁ ।

অতিরিক্ত

গীত

পরিবেশন

③ অতিৰিক্ত গীত পৰিৱেশন:—

(ক) জ্যোতি সংগীত (জননীৰ সন্তান আৰু লুইতৰ পাৰৰে)

(খ) বিষ্ণু ৰাভা সংগীত (নিচলা আইৰে আৰু পূৰৰে দেউলৰে)

(গ) কামৰূপী লোকগীত

(ঘ) এটা ঝুমুৰা গীত (চাহ বাগানৰ)

(ঙ) এটা দেউৰী গীত আৰু নেপালী গীত (লোক)

(চ) এটা পাৰ্বতী প্ৰসাদৰ গীত (জাগি ঘাণ্ডনৰ)

(ছ) ভূপেন্দ্ৰ সংগীত (পাৰৰি পুৰাতে)

জ্যোতি প্ৰসাদৰ

গীত আৰু সুৰ

লিপি

জননীৰ সন্তান

Dadra - 8(116) A

স্থায়ী:— জননীৰ সন্তান জাগা
জাগা শক্তিমান জাগা মুক্তিপ্ৰাণ
মৃত্যু গঢ়াকৈ আনা জয়ন্তিনি
কৰি দুৰ্জয় অভিযান ।

অন্তৰা :— ① কৰ্মহীনতা কাপুৰুষতাই
তোমাক কৰিলে জয়
তুমি দুৰ্বল ম্ৰিয়মান
তথাপিও নাই ভয় ।

অন্তৰা :— ② শক্তি সাধনী মনত পেলোৱা
হ'বা দুৰ্নিবাৰ
তেতিয়া তোমাৰ জয় নিনাদতে ধৰা
কম্পমান
ঐ মোৰ লোপোন গাভৰু দুৰ্মদ বীৰ
অজেয় নৱযোৱান ।

স্থায়ী স্বৰলিপি

তাল – দাদৰা (৬ মাত্ৰা)

সা	ৰে	গা	পা	ধা	পা	সাঁ	—	—	সাঁ	—	—
জ	ন	নী	ৰ	স	ঽন	তা	ঽ	ঽ	ঽ	ঽ	ন
x			0			x			0		
সাঁ	—	—	গা	—	—	গা	গা	মা	গা	—	মা
জা	ঽ	ঽ	গা	ঽ	ঽ	জা	ঽ	গা	শ	ঽ	ক্তি
x			0			x			0		
গা	ৰে	—	—	—	—	ৰে	পা	মা	গা	ৰে	গা
মা	ঽ	ন	ঽ	ঽ	ঽ	জা	ঽ	গা	মু	ঽ	ক্তি
x			0			x			0		
ৰে	—	সা	—	—	—	সাঁ	—	সাঁধা	ৰেঁ	—	ৰেঁসাঁ
প্ৰা	ঽ	ণ	ঽ	ঽ	ঽ	মৃ	ঽ	ত্যুঽঽ	গ	ঢ়	কৈঽ
x			0			x			0		

র্গা র্রে র্সা	নি ধা পা	ধা পা —	— —
আ না জ	ঘু জি নি	ক ষি ঽ	ঽ ঽ
×	০	×	০
পা র্সা নি	ধা পা ধা	পা পা —	— —
দু ব জে	ঢ় ন তি	দা ঽ ন	ঽ ঽ
×	০	×	০

অনুবা: ভজন

শ ঽ তি	গা ফু লী	ম ন ত	পে
×	০	×	০
ধু বা ঽ	ছ ব নি	খা ঽ ব	ঽ ঽ
×	০	×	০
তে চি ঢ়া	তো মা ব	জ ঢ় নি	না
×	০	×	০
কা ত স্ব	ক ঽ ত্র	মা ঽ ন	ঽ ঽ
×	০	×	০
র্গা — র্রে	র্রে র্গা র্রে	র্রে র্গা —	র্রে র্সা
অ মো ব	মা পো ন	পা হ বা	ছু ন
×	০	×	০
র্সা নি ধা	পা র্সা নি	ধা পা ধা	পা র্সা
দ বী ব	অ জে ঢ়	ন ব জো	ৰা ঽ
×	০	×	০

লুইতৰ পাৰৰে

· Kaherwa-3 (2·01)

স্থায়ী:— লুইতৰ পাৰৰে আমি ডেকা ল'ৰা
মৰিবলৈ ভয় নাই

মুকুতি স্বৰ্গৰ সমান মোজিৰ
নেজাল ফিৰিঙতি তাই
পুৰণিৰে যদি শিতাতে আমাৰ
খাপতে মূৰ্চ্ছা যায়
আমি তাকে বাটি
ভেঙি পাতি পাতি
তেজৰে বাদলি লা
যাম্ ৰোৱাই

অন্তৰা:— সমানে নাচিতে
সবি ভৈ ঘোৰাৰে
পৰা জননী তোৰ
লঘু লাঞ্ছনাৰে
হৃদে ৰেঙাবৰে
আজিও নপাৰিলা তুষ

যেগলো কাপুৰুষ মুকুন্দে পাইলেও
আমাৰ যে নসৰে পাছ
আমি ডেকা লৰাই জীৱন পণ
কৰিছো
সোণৰ টুকুলা
বাগেজাৰ আই ।

স্থায়ী

র্সা র্সা র্সা র্সা	পা ধা পা মা	ধা ধা – ধা	পা ধা পা মা
লু ই ত র	পা ঽ র যে	আ খি ঽ তে	কা ঽ ল বা
×	০	×	০
মা পা – ধা	পা মা রে রে	সা – সা –	– – – –
স বি ঽ ব	লে ঽ ধে ঢ়	না ঽ ই ঽ	ঽ ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০
সা গা রে গা	সা রে সা ধা	সা গা রে গা	সা রে সা –
সু নু ঽ তি	মে ঽ ৰী ৰ	স ঽ না ন	মে ঽ জি ৰ
×	০	×	০
গা পা পা ধা	র্সা র্সা র্রে ধা	র্সা – – র্সা	– – – –
নে জা ল কি	গি ঽ গু ডি	চা ঽ ঽ ই	ঽ ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০
র্সা র্সা – র্সা	র্সা – র্সা র্সা	নি নি র্রে সা	নি ধা পা –
মু খো ঽ হি	তো ঽ হা দি	পি তা ঽ তে	মা ও বি ঽ
×	০	×	০
পা পা ধা পা	মা গা রে মা	গা – – গা	– – – –
প্রা ন ঽ তে	স্থ র ছা ঽ	ছা ঽ ঽ ঢ়	ঽ ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০
ধা সা – রে	সা রে সা –	ধা পা ধা পা	মা গা রে সা
আ মি ঽ আ	গে বা ড়ি ঽ	দি ভি ঽ পা	তি পা তি ঽ
×	০	×	০

সাঁ গাঁ – গাঁ	রেঁ সাঁ সাঁ ধা	ধা সাঁ – রেঁ	সাঁ – –
তে জ ঽ বে	ব লি শা ল	যা মে ঽ বো	লো ঽ ঽ
×	০	×	০

অন্তরা

সা গা রে গা	সা রে সা ধা̣	সা গা রে গা	সা রে –
আ রা ঽ নি	লা চি তে ঽ	এ বি ঽ মে	ঘো রা
×	০	×	০
ধা̣ সা – সা	সা সা রেগা সারে	গা – – –	– –
প বা ঽ জ	ন ঽ নীঽ ঽঽ	তো ঽ ঽ র	ঽ ঽ
×	০	×	০
গা পা – পা	পা পা পা গা	গা পা পা ধা	ধা ধা
ল ঘু ঽ লা	ন ছ না বে	দু ঽ ঽ মে	বে জা
×	০	×	০
পা ধা ধা পা	মা গা রে সা	গা – – গা	– – –
আ জি শু ন	প ঽ থি ল	শু ঽ ঽ র	ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০
সাঁ সাঁ – সাঁ	সাঁ – সাঁ সাঁ	নি রেঁ – সাঁ	নি ধা
কো নো ঽ কা	পু ঽ ক র	পু ক ঽ মে	স হি
×	০	×	০
পা ধা ধা পা	মা গা রে সা	গা – – গা	– – –
আ মা ঽ ঝড়ে	ন য় রে ঽ	গা ঽ ঽ হু	ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০

ধা় মা মা রে	মা রে মা মা	ধা পা ধা পা	মা গা রে মা
আ জি র তে	কা ল বা ই	জী র ৎন পা	ক রি ছো ঽ
×	০	×	০
মাঁ গাঁ গাঁ গাঁ	রেঁ মাঁ মাঁ ধাঁ	ধাঁ মাঁ রেঁ মাঁ	মাঁ — — মাঁ
মো হা বি চ	ফু ঽ লো ঽ	ক লি জা র	আ ঽ ঽ ই
×	০	×	০

বিষ্ণু প্ৰসাদ
ৰাভাৰ গীত
আৰু স্বৰলিপি

নিচলা আঁইৰে

Dadra - 3 (130) Scale - A

স্থায়ী:— নিচলা আইৰে
আমি খাটি অসমীয়া
অসমী আইৰে আমি
ছোৱালী ধুনীয়া
বৰণী শুৱাই মৰম
অতি মোহনীয়া

অন্তৰা:— ① সোণাত কপৌ ফুল
হাতত জেতুকাৰ বোল
মুখত কিহৰ বোল
সতোৰা বোলোৱা
বিজ্ঞান প্ৰজ্ঞান লৈ
আগবাঢ়ি যোৱা ।

অন্তৰা:— ② কবিতাৰে মোহচন্দ্ৰ
পাহৰি পেলোৱা অ'
পাহৰি পেলোৱা
বিলাসিনীৰ বেশ ধৰি
অগনি জ্বলোৱা অ' অগনি জ্বলোৱা
বিজ্ঞান প্ৰজ্ঞান লৈ
আগবাঢ়ি যোৱা ।

স্বৰলিপি স্থায়ী

তাল - খেমটা

নিনি সাঁসাঁ —	— -সাঁ ৰেঁনি	নিসাঁ নিধা পা	— — —
নিচ ঽলা ঽ	ঽ ঽঽ ঽঽ	লাঽ ইৰে ঽ	ঽ ঽ ঽ
×	২	০	৩
নিনি সাঁসাঁ —	— -সাঁ ৰেঁনি	নিসাঁ নিধা পা	— -পা পা
নিচ ঽলা ঽ	ঽ ঽঽ ঽঽ	আঽ ইৰে ঽ	ঽ ঽআ মি
×	২	০	৩

মামা ধাপা মা	গামা গা ৰেসা	সাসা ৰেৰে –	ৰে …
মোটি ঽজ ম	মীঽ ঽ ছাঽ	অস ঽমী ঽ	আহি …
×	2	0	3
মামা ধাপা পাধা	মাপা ধাপা –	সাসা ৰেৰে –	ৰে …
ছোৱা ঽলী তুঁঽ	নীঽ ঽছা ঽ	অস ঽমী ঽ	আহি
×	2	0	3
মামা ধাপা পাধা	মাপা ধাপা –	গাগা পামা মাপা	গাগা…
ছোৱা ঽলী তুঁঽ	নীঽ ঽছা ঽ	কঁৰ ঽনী শুঽ	ৰাঽ…
×	2	0	3
ধাসা –ৰে গাসা	সাৰে গাৰেৰে সা	গাগা পামা মাপা	গাগাগা…
আতি ঽমো হঽ	নীঽ ঽঽছা ঽ	দীৰ ঽনী শুঽ	ৰাঽ…
×	2	0	3
ধাসা –ৰে গাসা	সাৰে গাৰেৰে সা		
আতি ঽমো হঽ	নীঽ ঽঽছা ঽ		
×	2		

পুনৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰথমক কলি। ই… প্ৰথমক গাবীতো দুবাৰ।

অন্তৰা — ①

গা পা ধা	পা ধাপা গা	গা পা ধা	পাপা
সো পাত ক	প উফু ল	হা তত তে	তুৰকা
×	2	0	3
গা পা ধা	পা ধাপা গা	গা পা ধা	পাপা …
সো পাত ক	প উফু ল	হা তত তে	তুৰকা …
×	2	0	3
গাঁ গাঁ গাঁৰেঁ	ৰেঁগাঁ ৰেঁসা ধা	ধাসাঁ –ৰেঁ গাঁসাঁ	সাঁৰেঁ …
মু মত কিঽ	হঽ ৰবো ল	সজো ঽৰা কোঽ	লোঽ …
×	2	0	3
ধাসাঁ –ৰেঁ গাঁৰেঁ	সাঁ –সাঁ –	মাঁ মাঁ মাঁ	গাঁমাঁ …
সজো ঽৰা বোঽ	লো ঽৰা ঽ	পি জ্ঞান প্ৰ	জোড় …
×	2	0	3

ধা সাঁৰেঁ গাঁৰেঁ | ৰেঁসাঁ — —
আগ বাঢ়ি ঘো | ৰা ঽ ঽ
× | ২

পুনৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰথম কলি গাব ।

অন্তৰা - ২

গাগা পাপা ধাপা | পাপা ধাপা পাগা | গাপা -পা ধা | পাপা ধাপা গা
কবি ঽতা ৰেঽ | মোহ ঽনে দঽ | পাহ ঽৰি পে | লোৰা ঽঅ ঽ

× | ২ | ০ | ৩
গাপা -ধা সাঁধা | পা -পা — | গাগা পাপা ধাপা | পাপা ধাপা পাগা
পাহ ঽৰি পেঽ | লো ঽৰা ঽ | কবি ঽতা ৰেঽ | মোহ ঽনে দঽ

× | ২ | ০ | ৩
গাপা -পা ধা | পাপা ধাপা গা | গাপা -ধা সাঁধা | পা -পা —
পাহ ঽৰি পে | লোৰা ঽঅ ঽ | পাহ ঽৰি পেঽ | লো ঽৰা ঽ

× | ২ | ০ | ৩
গাঁগাঁ -গাঁ গাঁৰেঁ | ৰেঁগাঁ ৰেঁসাঁ সাঁধা | ধাসাঁ -ৰেঁ গাঁসাঁ | সাঁৰেঁগাঁ ৰেঁসাঁ ধা
বিলা ঽ সী নিৰ | বেঽ সৰ্ব বিঽ | অগ ঽনি স্তুঽ | লোৰাঽ ঽঅ ঽ

× | ২ | ০ | ৩
ধাসাঁ -ৰেঁ গাঁৰেঁ | সাঁ -সাঁ — | মাঁ মাঁ মাঁ | গাঁমাঁ গাঁৰেঁ সাঁ
অগ ঽনি স্তুঽ | লো ঽৰা ঽ | বি জ্ঞান প্ৰ | জ্ঞাঽ নলৈ ঽ

× | ২ | ০ | ৩
ধা সাঁৰেঁ গাঁৰেঁ | ৰেঁসাঁ — — | মাঁ মাঁ মাঁ | গাঁমাঁ গাঁৰেঁ সাঁ
আগ বাঢ়ি ঘোঽ | ৰা ঽ ঽ ঽ | বি জ্ঞান প্ৰ | জ্ঞাঽ নলৈ ঽ

× | ২ | ০ | ৩
ধা সাঁৰেঁ গাঁৰেঁ | ৰেঁসাঁ — —
আগ বাঢ়ি ঘোঽ | ৰাঽ ঽ ঽ

পুনৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰথম কলি ।

সুৰৰে দেউলৰে

Bhajani - 4 / 155

স্থায়ী:— সুৰৰে দেউলৰে　　　A
খাপৰে শিকলি
ভাঙি দিলি খুলি
হৃদয় সোণোৱালী
পূজাৰী অ'
সুন্দৰ পূজাৰি।

অন্তৰা:— ① ঘাউতি ঘুণীয়া
বৰগীত অমিয়া
বনগীত সুৰীয়া
গোৱা অসমীয়া
প্ৰাণ মন ভৰি।
পূজাৰি অ'
সুন্দৰ পূজাৰি।

অন্তৰা:— ② তোৰে পৰশতে
প্ৰাণৰে হৰিণে
জিয়াগি সুমুতি
পায় এ মুকুতি
বাগৰে সুৰুতি
উৰি নাহি ধুনৰে উৰি
পূজাৰি অ'
সুন্দৰ পূজাৰী।

কাঁহ বজোৱা
ৰৰকাহ বজোৱা
আৰতি লগোৱা
বন্তি জ্বলোৱা
অতি উলাহেৰে
আদৰি।
পূজাৰি অ'
সুন্দৰ পূজাৰী

অন্তৰা :— ①

সা	ৰে	গা	–	|	সাগা	ৰেসা	ধা
জা	উ	তি	ঽ	|	যুঽ	গীঽ	য়াঁ
×				|	০		
সা	সারে	গা	গা	|	সাগা	ৰে	সা
ব	ঽৰ	গী	ত	|	অঽ	স্মি	য়া
×				|	০		
সাঁ	সাঁৰেঁ	গাঁ	গাঁ	|	সাঁ	ৰেঁ	গাঁ
ব	ঽন	গী	ত	|	সু	ৰী	য়া
×				|	০		
সাঁ	সাঁৰেঁ	গাঁ	গাঁ	|	সাঁ	ৰেঁ	গাঁ
ব	ঽন	গী	ত	|	সু	ৰী	য়া
×				|	০		
গাঁ	–	ৰেঁ	সাঁ	|	ধাসাঁ	ধাসাঁ	ৰেঁ
অ	ঽ	ঽ	ঽ	|	ঽঽ	ঽঽ	ঽ
×				|	০		
সাঁ	গাঁৰেঁ	সাঁ	নি	|	ধা	পা	–
গো	ঽৱা	অ	স	|	মী	য়া	ঽ
×				|	০		
পা	নি	ধা	পা	|	মা	পা	ৰে
সো	ঽ	ন	ম	|	ন	ত	লি
×				|	০		

পূজাৰী অ – – – পূজাৰী অ' –
সুন্দৰ পূজাৰী, সুন্দৰ পূজাৰী, সুন্দৰ
পূজাৰী অ' ।

Camlin Page
Date / /

অন্তৰা :— ২

মা	পা	ধা	—	পাধা	পা	মা	—
তো	ৰে	প	ঽ	ৰঽ	শ	তে	ঽ
×				০			
	পা						
মা	ধা	পা	মা	মাধা	পামা	ৰে	—
প্ৰা	ণ	ৰে	ঽ	হঽ	বিঽ	মে	ঽ
×				০			
পা	ধা	সাঁ	—	পা	ধা	ৰেঁ	—
তি	য়া	গি	ঽ	সু	পু	তি	ঽ
×				০			
পা	পা	গাঁ	—	গাঁ	গাঁ	গাঁ	—
পা	হ	ঞ	ঽ	সু	কু	তি	ঽ
×				০			
সাঁ							
গাঁ	ৰেঁ	সাঁ	—	সাধা	ধা	ধা	—
বা	প	ৰে	ঽ	সু	ৰ	তি	ঽ
×				০			
গাঁ	সাঁ	ৰেঁ	ধা	সাঁ	পা	ধা	পা
উ	দি	লো	হি	মু	ৰ	উ	ৰি
×				০			

সুজাৰী ও — — — — সুজাৰী ন — —
— — — সুন্দৰ সুজাৰী, সুন্দৰ সুজাৰী .
সুন্দৰ সুজাৰী ন ।

Camlin
Date

কামৰূপী লোকগীত আৰু স্বৰলিপি

Onejari-4 (130)

কামৰূপী লোকগীত

স্থায়ী:— অ' মোৰে যাদুধন কলিয়া সুন্দৰ
কিয় উলাতিলি তই
ৰাতি দুপুৰাতে কংসই মাৰিব
এতো শিলতে দিম

অন্তৰা:— ① আৰ লালিতে নাপাইলো পালিতে
নাপাইলো
দশমাহ ধৰি পেট
আমাৰ কপালে কি বিধি লিখিলে
কিও বাসো পানুৰাই।

অন্তৰা:— ② কংস মহাপাপী ভগ্নীৰে দৈৱকী
স্বধাৰ ৰঢ় নাই
কংসৰ কাৰাগাৰে ঘোৰ অন্ধকা-
ৰে
দুখিলো কতনা দুখে।

স্বৰলিপি Scale — A

স্থায়ী তাল — কাহাৰবা

—	সা	গা	গা	গা	মা	পা	মাগা	গা	মা	পা	—	মা	পা	মা	গা
ঽ	অ	মো	ৰে	যা	দু	ধ	ঽন	ক	লি	ঽ	ঽ	য়া	ঽ	সু	ঽন
×				০				×				০			

গা	—	—	—	—	নি	সাঁ	নি	পা	মা	পা	মাপা	গা	—	—	—
দ	ঽ	ঽ	ৰ	ঽ	কি	য়	উ	লা	তি	ঽ	লিঽ	ত	ঽ	ঽ	ই
×				০				×				০			

Camlin Page
Date / /

– পা নি র্সা	র্সা র্গা – –	– র্গার্সা র্গা র্সানি	নি র্সা র্রে
ঽ রা তি নু	পু রাত ঽ তেই	ঽ কাং ম ই	শা রি ম
x	0	x	0

– র্গা র্গা র্গা	নি র্সা নি পা	মা পা মা গা	মা – –
ঽ এ চ তা	শি ল ঽ তে	মৈ ঽ ঽ ঽ	ঽ ঽ ঽ
x	0	x	0

অন্তরা :— ①

পা – – –	পা ধা পা মা	– মা পা মা	গা মা
আ ঽ ঽ ঽ	ঽ ঽ ঽ ব	ঽ লা লি তে	না পা
x	0	x	0

– মা গা গা	গা পা মা পা	পা – – –	– নি
ঽ পা লি তে	নক পা ঽ লো	অ ঽ ঽ ঽ	ঽ দ
x	0	x	0

পা পা মাপা মাগা	গা – – –	গা – – –	মা নি
মা ম ঽঽ রি	পো ব ঽ ঽ	ঽ ঽ ঽ ঽ	ঽ লো
x	0	x	0

র্সা র্গা র্গা র্গা	– র্গা র্সার্গা র্সানি	নি র্সা র্সা নি	নি –
ক পা ঽ লে	ঽ কি বি র্বি	লি মি লে ঽ	ঽ ঽ
x	0	x	0

— সাঁ গাঁ গাঁ	সাঁ নি পাপা	মা পা মাগা	— — — গা
ऽ টৈক ত ৰা	গো প ऽ লু	ৱা ऽ ऽ ऽ	ऽ ऽ ऽ ই
×	০	×	০

দ্বিতীয় অন্তৰাৰ স্বৰলিপি একেই ।

ঐটা ঝুমুৰ
(চাহবাগানৰ)
গীত আৰু সুৰ
লিপি

এটা ক্ৰম্ভুৰ গীত

Gabra - 1 (130)
Scale - A

স্থায়ী :— বৰষুনা বৰষুনা বৰষুনা মেঘাৰ বাণী
আমাৰ নিকে তাৰাই দেখো ঘৰ
বাণী হ' কেইসে জেল হ'ব
বৰষুনৈ পানী খু কৰ কৰ বাণী হ'
কেইসে জেল হ'ব ।

অন্তৰা-১ :— গাছ জালা পেটে জালা
চৰগেনাই পানী জালা
আমাৰ নিকে মোৰা দখা কৰ
বাণী হ' কেইসে জেল হ'ব
চাৰদি মাৰি চুমন ডখিদ্ৰৰ
বৰষুনা বৰষুনা ৰে ।

অন্তৰা-২ :— ছাত ঘৰ ছাত হুৱাৰ
বৰগেনাই জাগা আৰ
হামাৰ নিকে মোৰা সৰাহে কৰ
বাণী হ' কেইসে জেল হ'ব
নহনাজে বাজে দুৰদুৰ
বৰষুনা বৰষুনা ৰে ।

স্বৰলিপি তাল - কাহাৰবা

স্থায়ী

— সা সা সা	ৰে মা মা পা	— ধা ধা পা	মা পা পামা ৰেসা
ঽ ব ব ষুনা	ব ৰ ষু না	ঽ ব ব ষুনা	মে ঘা বা ণী
×	০	×	০
— সা সা ৰেমা	মা পামা ৰে ৰে	মা — — —	পা মা ৰে সনি
ঽ আ মাৰ নিকে	তা ৰাই দে খো	ঘ ঽ ঽ ৰ	বা ণী হ' ঽ
×	০	×	০

– নি সা ৰে	সা ৰে মা ৰে	– সা ৰে মা	পা মা সাৰে মাম
ঽ কেসে জে ল	হ ব ঽ ঽ	ঽ বৰ ষু নৈ	পা ঽনী অৱ অৱ
×	০	×	০
পা মা ৰে সানি	– নি সা ৰে	সা ৰে মা ৰে	– সা ৰে মা
ৰা নী হ ঽঽ	ঽ কেসে জে ল	হ ব ঽ ঽ	ঽ বৰ ষু নৈ
×	০	×	০
পা মা সাৰে মাম	– সা সা সা	ৰে মা ধা পা	মা – – –
পা ঽনী অৱ অৱ	ঽ ব ব ষুনা	ব ব ষু না	ৰে ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০

অন্তৰা :— ①

– সা সা সা	ৰে মা মা পা	– ধা ধা ধাপা	মা পা মা ৰেস
ঽ গায় জা লা	পে টে জা লা	ঽ চ হ গেনাই	পা নী চোলা
×	০	×	০
– সা সা সা	মা পামা ৰে ৰে	সা – – –	মা পা মাৰে সানি
ঽ হা আৰ নিকে	মো ৰাঽ দ গা	ক ঽ ঽ ব	ৰা নী হ ঽ
×	০	×	০
– নি সা ৰে	সা ৰে মা ৰে	– সা ৰে মা	পা মা সাৰে মাম
ঽ কেসে জে ল	হ ব ঽ ঽ	ঽ ভাব দি আই	ফু লন দবি চৰ
×	০	×	০
মা পা মাৰে সানি	– নি সা ৰে	সা ৰে মা ৰে	– সা ৰে মা
ৰা নী হ ঽ	ঽ কেসে জে ল	হ ব ঽ ঽ	ঽ বৰ ষু নৈ
×	০	×	০
মা পা সাৰে মাম	– সা সা সা	ৰে মা ধা পা	মা – – –
পা ঽনী অৱ অৱ	ঽ ব ব ষুনা	ব ব ষু না	ৰে ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০

দ্বিতীয় অন্তৰাৰ স্বৰলিপি একেই।

(ঙ) নেহেৰী আৰ
নেপালী গীত
(নেপ ?
(শেষৰ মুকুত)

Camlin Page
Date

শ্রী পার্বতী
প্রসাদের গীতি আর
স্বরলিপি

Dadra - 3 (116) **আজি ফাগুনৰ**

স্থায়ী:—
আজি ফাগুনৰ পুৱা বেলাতেই
মেঘে উৰুৱালাই আনিলে
আৱতৰতেই নীল আকাশত
ক'লা ৰং কোনে সানিলে

অন্তৰা:—①
বাসন্তী উৎসৱ নহ'ল পতা
আধা কোৱা হ'ল ঘুতীৰ মেলৰ
গুপুত কথা
দেখি ঐ সখিকা আইৰ
উঠিল বুকুৰ গোপন পেমা
কোনেও নেজানিলে

অন্তৰা:—②
পাতে পাতে পাতে জৰ জৰণি
কোন বাউলীৰ কাকোনৰ যেন
কঙ্কণ ধ্বনি
হৃদয়ৰ বীণাখনিত
তাৰেই নেকি প্ৰতিধ্বনি
আঘাত হানিলে।

স্বৰলিপি তাল - দাদৰা (মধ্যলয়)

স্থায়ী

সা সা ধা পা ধা পা সা পা সা গা ৰে গা
আ জি ফা গু ন ৰ পু ৱা বে লা তে ই
x 0 x 0

ৰে সা ৰে সা পা ধা পা ধা মা গা — —
মে ঘে উ ৰো লা ই আ ঽ নি লে ঽ ঽ ঽ
x 0 x 0

ধা ধা সাঁ	ৰেঁ ৰেঁ —	সাঁ ৰেঁ সাঁ	ধা প
আ ব ত	ব তেই ঽ	নী লং আ	কা
×	০	×	০

ৰে মা মা	মা পা ধা	পা ধা পা	মা
ক' লা ৰ	ঙ কো নে	আ ঽ নি	লে
×	০	×	০

অন্তৰা :— ①

সা ৰে গাৰে	সা ৰে গাৰে	সা ৰে মা	মা
বা স তীঽ	উঽ স ৱঽ	ন হ' ল	প
×	০	×	০

মা পা ধা	সাঁ সাঁ —	সাঁ সাঁ ধা	সাঁ
জো না কো	ৰা হ' ল	ঘু ৰী ব	মে
×	০	×	০

সাঁ ৰেঁ —	সাঁ ৰেঁ গাঁ	সাঁ ৰে —	সাঁ
ও ঘু ত	ক মা ঽ	ঽ ঽ ঽ	ঽ
×	০	×	০

গাঁ ৰেঁ —	ৰেঁ গাঁ মাঁ	গাঁ গাঁ গাঁ	ৰেঁ
দে ৰি ঽ	ঐ ঽ ঽ	স ৰি কা	জো
×	০	×	০

ধা সাঁ —	ধা সাঁ —	ধা পা —	মা
উ ঠি ন	বু কু ৰ	গো প ন	বে
×	০	×	০

ধা পা —	মা ৰে —	মা ধা পা	মা
বেগ নে ও	নে আ ঽ	নি ঽ ঽ	লে
×	০	×	০

অন্তরাঃ—②

সা রে গারে	সা রে গাম	সা রে মা	মা মা –
পা তে পা	তে পা তে	জ ব জ	ব নি ঽ
×	০	×	০
মা পা ধা	র্সা র্সা –	র্সা র্সা ধা	র্সা র্সা –
কো ন বা	উ লী র	কা ন্দো ন	ব ধে ন
×	০	×	০
র্সা র্রে –	র্সা র্রে র্গা	র্সা র্রে –	র্সা – –
ক ঙ্ক ণ	ধ্ব নি ঽ	ঽ ঽ ঽ	ঽ ঽ ঽ
×	০	×	০
র্সা র্রে –	র্রে র্গা র্মা	র্গা র্গা র্গা	র্রে র্সা –
হৃ দ ঽ	য় ঽ ঽ	বী ণা য়ঽ	ম নি ত
×	০	×	০
ধা র্সা –	ধা র্সা –	ধা পা –	মা পা –
আ বে ই	নে কি ঽ	প্র তি ঽ	ধ্ব নি ঽ
×	০	×	০
ধা পা –	মা রে –	মা ধা পা	মা – –
আ ঽ ঽ	ঘা ঽ ত	হা ঽ নি	লে ঽ ঽ
×	০	×	০

ও মুলেন সাজবিকা

গীত আৰু

স্বৰলিপি

Dadra - 3 (130) **পাখৰি পুৰাতে**

A

স্থায়ী:— পাখৰি পুৰাতে টুলুঙা নাৱতে
ৰং মন আচুলে গ'ল
আচুকে আবিৰলৈ নেলাগে থাকিলে
ঘুম্মুৰা আহিবৰ হ'ল ।

অন্তৰা:— কৰবাত কোনোবাকৈ থাকিছালে ধীৰিৰ
টোপ থাব তেজৰে ঢল
গঙ্গালিৰে পাৰতে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ মাজতে
ৰংমন নাইকিয়া হ'ল

স্নিগ্ধলনি ফুকুৰাই আকাশলৈ চাইচাই
বহুতে বাউলী হ'ল
ম' টোপ থাং চচি নিশাকে নেওচি
ৰংমনক আনিবৰ হ'ল
ৰংমনৰ দেহাটি টোপোৰ মাখাটি
পাৰতে শুৱাই থৈ গ'ল ।

স্বৰলিপি

স্থায়ী

র্সা	র্সা	র্সা	র্ৰে	র্সা	ধাপা	মা	পাধা	পা	মা	ৰে	মাঽ
পা	খ	ৰি	পু	ৰা	তেঽ	টু	লু	ঙা	না	ৱ	তেঽ
×			২			০			৩		

—	মা	ৰেৰে	সা	ধা	ধা	পা	—	মা	মাধা	পা	ৰে
ঽ	ৰং	মন	আ	চু	লৈঽ	গ'	ঽ	ল	আ	চু	কে
×			২			০			৩		

মা – পাধা | পা ধা পামে | মা – পাধা | ধা ণে
আবি ঽ বলে | নে ঽ লাগে | পা ঽ বলে | বুঁ ঃ
× | ২ | ০ | ৩

পা ধা পামা | মা – মা
আ ঽ বিবর | হ ঽ ল
× | ২

অন্তরা

পাধা পামা মে | মা – পাধা | পা ধা পামামে | মা
কর বাড কে | নে ঽ বাকে | ঘ বি ঘালে | বঁ
× | ২ | ০ | ৩

ধা ণে ণেসা | পা ধা পামা | মা – মা
রব ঽ ঘাব | তে ঽ জবে | ট ঽ ল
× | ২ | ০

পা ধা পামামে | মা – পাধা | পা ধা পামামে | মা
স বুঁ লিবে | প ঽ বতে | বব রম পুরব | মা
× | ২ | ০ | ৩

ধা ণে ণেসা | পা ধা পামা | মা – মা
ব; ঽ মন | না ই কিছা | হ ঽ ল
× | ২ | ০

মাগে মাগে মামা | মা – মা | মাগে রেগে মামা | মা –
হিয়া মনি ভুকু | রা ঽ ই | আকা কালে মেঘে | ঘ ঽ
× | ২ | ০ | ৩

ধা নি ণেসা | র্সা র্সা র্ণের্সার্সা | র্সা – ধার্সা | ণে ণি
বাউ লী হল | ম টে ঘাওচি | নি ঽ শাকে | নে ঽ
× | ২ | ০ | ৩

নি – নিনি	পা ধা পামা	মা – মা	
বং মন কা	আ ঽ নিবৰ	হ' ঽ ল	
×	২	০	
পাধা পা মা	মা – পাধা	পা ধা পামারে	মা – পাধা
বং মন ৰ	দে ঽ শাতি	টো ঽ হবাৰ	সা ঽ বতি
×	২	০	৩
ধা রেঁ রেঁসাঁ	পা ধা পামা	মা – মা	
পা ঽ ৰতে	ন্ত বই মে	সা' ঽ ল	
×	২	০	

Camlin
Date

নির্বাচিত

অংশসমূহ

Camlin Page
Date / /

তাল — দাদরা

বিবরণ:— মাত্রা – ৬, তালি – ১, খালি – ১, বিভাগ – ২, প্রতি বিভাগে ৩, ৩ মাত্রা

মাত্রা—	১	২	৩	৪	৫	৬
ঠেকা—	ধা	ধিন	না	ধা	তু	না
	x			0		
	১ ধা					
	x					

কাহারবা

বিবরণ:— মাত্রা – ৮, তালি – ১, খালি – ১, বিভাগ – ২, প্রতি বিভাগে ৪, ৪ মাত্রা।

মাত্রা—	১	২	৩	৪	৫	৬	৭	৮
ঠেকা—	ধা	গে	না	তি	না	ক	ধি	না
	x				0			
	১ ধা							
	x							

ত্রিতাল বা তীনতাল

বিবরণ:— মাত্রা – ১৬, তালি – ৩, খালি – ১, বিভাগ – ৪, প্রতি বিভাগে ৪, ৪ মাত্রা।

মাত্রা—	১	২	৩	৪	৫	৬	৭	৮
ঠেকা—	ধা	ধিন্	ধিন্	ধা	ধা	ধিন্	ধিন্	ধা
	x				২			
মাত্রা—	৯	১০	১১	১২	১৩	১৪	১৫	১৬
ঠেকা—	ধা	তিন্	তিন্	তা	তা	ধিন্	ধিন্	ধা
	0				৩			

— x — x —